

Moustgård 1919

Historie om Filskov

Der foreligger meget lidt information om den tidligste historie i Filskov, men adskillige [gravhøje](#) vidner om beboelse tilbage til [oldtiden](#).^[2] Dog har byen i midten af middelalderen været forholdsvis rigt befolket, idet byen allerede da havde en kirke, *Østerby Kirke*. Denne var i følge "[Ribe Oldemor](#)" den største [tiendeyder](#) til [Jellingsyssel](#) i starten af 1325 og 1394.^{[2][3]} Rigdommen fik man fra [jernudvinding](#) af [myremalm](#), som eksporteredes til Europa. Generelt var egnen frodig på den tid og der var skove og enge i området, hvilket ses af træstammefund fra moser.^[3] Ikke desto mindre menes det, at stort set hele befolkningen døde af efterepidemier af [den sorte død](#) sidste i det [14. århundrede](#).^{[3][4]}

Da der atter blev befolket på egnen fortsatte man udvindingen af myremalm, hvorved det meste af skoven blev hugget ned, idet man behøvede trækul. Hermed var alle træer væk i [1761](#).^[3] Det ændrede stødt landskabet til [hede](#) med overordentligt meget [lyng](#). Filskov overlevede dog, idet denne lå ved åen, hvor der endnu var eng. Kirken overlevede ligeledes til efter [Reformationen](#).^[3] Man forstod at udnytte lyngen og ligeledes engene, således at dyrene kunne få føde, og [fæstebønderne](#) på gårdene i Filskov betalte store summer i fæsteafgift til herregården [Juellingsholm](#) i [Sdr. Omme](#).^[5]

I 1600-tallet kom tilbagegang for byen. Da denne levede af [kvæghandel](#), tog det hårdt på byens bønder, da der raserede [kvægpest](#) i landet.^[4] Desuden medførte [Svenskekrigene](#) stor urolighed, og der forekom mange plyndringer foretaget af svenskerne men også [polakker](#).^{[4][5]} I 1660 da de værste uroligheder var ovre i Filskov-egnen var to af byens fem^[note 1] gårde forladte. Disse blev dog atter beboet i 1664.^[6] Stor selvstændighed blandt fæstebønderne og et mere ligeværdigt forhold med præsten samt herremændene på Juellingsholm bevirkede, at fæsteforholdet blev afløst allerede i midten af 1700-tallet.^[7]

[Udskiftningen](#) i Filskov skete i [1790](#), hvor der var 8 gårde i byen. [Landboreformerne](#) gjorde, at de skulle have opdelt deres fællesjord, men selvom en forordning herom var kommet i 1758 var det ikke før 1790, at udskiftningen skete. Dette skyldtes modvillige bønder i Filskov, der var bl.a. bange for at opgravning af diger ville føre til [sandflugt](#).^{[8][9]}

Etymologi

Byens navn er en sammensætning af fil og skov. Navnet tyder på at bebyggelsen er fra [Valdemarstiden](#).^[10] Endelsen skov menes at have sammenhæng med en [egeskov](#), der strakte sig hen til det nuværende Filskov. Forstavelsen fil kan være en sammentrækning af ordet fælles, hvorfor det samlede navn kan have betydet fællesskov.^[10]

Matr. Nr. 2. Moustgården. Filskov

I matriklen af 1662 ejes alle gårdene i Lille Brande af Juellingsholm.

1 gård skylder 3 pund smør og 1 Svin og ikke andet.

1 gård skylder 2 pund smør og 1 Svin.

Halvanden gård til Juellingsholm øde: skylder 15 pund smør og 2 svin.

I matriklen 1664 nævnes i Lille Brande:

1 gård, Hans Rostrups: Jep Andersen.

1 gård, Hans Rostrups: halv øde, Lassensen, Laust Smid.

1 gård, Margr. Friis: Jens Lassenn.

I 1661 findes der i byen 7 halve gårde, der alle ejes af forskellige adelsmænd og

Juellingsholm. 2 af gårdene er øde - d.v.s. uden beboere. Det er eftervirkninger af svenskekrigene, der satte sig mange spor rundt om i landsbyerne i mange år efter krigene. Selv om de tyndt befolkede egne i Midtjylland ikke blev så hårdt medtagne som andre egne, så vidner indberetningerne nok om de skader, der er forvoldt. I 1657 - 60 fortælles der, tog svenskerne fra Filskov 9 heste, 3 øksne, 70 får, og 2 vogne med 4 heste for, foruden sølv, klæder, korn, proviant og andet, som vi ikke i stykkevis kan erindre og opregne.

Det er sikkert alle brugbare heste i byen.

Forud for den tid havde polakkerne været der og taget 67 øksne og køer og 6 heste. Det har været næsten ruin for en by på den størrelse med 7 halve gårde. Gennemsnitlig pr. gård bliver det mindst 2 heste, 10 kreaturer og 10 får, sikkert hele besætningen!

Se Filskov sogns historie: http://www.horsboel.dk/egnen/Filskov_sogns_historie.pdf

Moustgaarden er den anden halvdel af **Ellen Bildes gård.**

Se: <http://www.geni.com/people/Hans-Gundesen-Rostrup/6000000001504670633>

Den bebos i **1785 af Niels Christensen**, og angives at have af hartkorn 1.5.3.2. De to gårdes hartkorn udgør 3.3.3. 1. (jævnfør matriklen af 1688).

I 1787 hedder det:

Niels Christensen, 51 år, gift 2, Bonde og gårdbeboer.

Maren Madsdatter, 33, gift 1.

Christen, 44, Tjenestefolk.

Johanne, 20.

Anne Jacobsdatter, 12.

Han er ejer af gård nr. 7 i 1790. Og i 1801, men stadig barnløs.

Tjenestefolk

Jens Thomsen, 23.

Inger Kirstine Nielsen, 21, Tjenestefolk.

Ella Jensdatter, 13.

Denne gård beboes i 1834 af:

Jens Thomsen, 56 år, gift, gårdmand.

Se <http://www.ole-moustgaard.dk/Moustgaarden.pdf>

Ane Marie Iversdatter, 47, hans kone.

Niels Mads Christian Jensen, 18.

Iver Jensen, 16.

Ane Kirstine Jensdatter, 11. Deres børn.

Marianne Jensdatter, 10.

Else Kirstine Jensdatter, 8.

Thomas Jensen, 4.

Denne Jens Thomsen synes at være den tjenestekarl, der i 1801, 23 år gammel tjente på gården. Niels Christensen, den forrige ejer, synes at være død barnløs.

I den nye matrikel beskrives gården således: [Jens Thomasen](#). Det nuværende matr. hartkorn: 2.6.2.1 5/12. (*vistnok plejesøn af Niels Moustgård Christensen* (vedr. Jens Thomsen)).

(En regnebog dateret 12.1.1831 har tilhørt ham som lærer. (Vedr. [Niels Mads Christian Jensen](#))).

- En engtoft ved gården vestlig i byen.
- Et agerlod næst sønden for byen.
- En ager og hedelod sydvest for byen.
- To englodder nordvestlig for byen ved åen.
- En græsningslod sønden
- og en hedelod norden for byen.

Ny matrikel nr. 2. Af veje nævnes på ejendommen:

- En vej mellem Lille Brande og Langelund Mølle.
- Vej mellem Omme og Langelund Mølle.
- Vej fra byen til Langelund Mølle.
- Vej mellem Omvrå og Hallundbæk.
- desuden en markvej.
-

I alt 638 13750/14000 tdr. land for 4.1.1.2½ tdr. hartkorn.

1. I 1845 beboes gården af:

[Ane Marie Iversdatter](#), 58, enke, f. i Åstrup sogn.

Iver Jensen, 27, ugift, f. her i sognet.

Maren Jensdatter, 24, f. her i s.

Else Kirstine Jensdatter, 18, f. her i s.

Thomas Jensen, 15. f. her i sognet.

Om Jens Thomsen og Ane Marie Iversdatter oplyser Åstrup sogns kirkebog, at de er viet i Åstrup kirke den 18. nov. 1815. Forlovere var Iver Andersen, Tvilho og Thomas Jensen af Nørangelund. ([Iver Andersen](#) ejede den ene af de to gamle gårde i Tvilho.)

1850 bor endnu de samme på gården. Ane Marie Iversdatter, enke med 4 ugifte børn.

Ca. 1860 blev gården delt og en del af den flyttet op syd for landevejen, samme år som den gamle kro.

Det var da landevejen var ved at blive anlagt og var kommet omtrent til Lille Brande, godt forbi Filskov. [Iver Jensen Moustgård](#) og [Christen Nielsen](#) søgte om bevilling samtidig.

[Jens Moustgård Jensen](#), f. 64 fortalte dette i 1933, og sagde bl.a.: "Far havde en yngre bror som fik den gamle gård, som blev flyttet op ved siden af skolen, men gården her har fået hovedparcellens nr. 2a.

Karen Arrevad fortæller, at da de gik til præst i Sønder Omme, holdt de hvil i denne gård på vej hjem og syede dukketøj. Den var under bygning på denne tid (ca. 1863). De gik jo hele vejen. De holdt også hvil i det **knæhus, der er vist på maleriet af [Enrico Mylius Dalgas](#)**, som har hængt på Ladelund Landbrugsskole (Nu på Grindsted bibliotek (Nu igen på Ladelund)) - Den af Karen Arrevad omtalte gård må være 2b., der ca 1866 ejes af [Thomas Jensen Moustgård](#). Født 1830, ligger ved skolen.

Den førnævnte 2a der ca. 1866 ejedes af Iver Moustgård, ligger noget mere mod vest. En af denne slægt (Jens Moustgårds bror Anton Moustgaard, der har været i Amerika, har skænket tårn til Filskov kirke og ligeledes stiftet et legat der bestyres af pastor Brockdorff). Legatets

renter går til hjælp ved uddannelse for unge mænd fra Filskov sogn.